

23.11.2016

Ympäristöministeriölle

kirjaamo@ym.fi

Ympäristönsuojeluviranhaltijoiden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta (Dnro YM13/400/2016)

Ympäristönsuojeluviranhaltijat kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavasti:

Kiireinen lainvalmistelu ja alati muuttuva lainsäädäntö aiheuttavat ympäristöviranhaltijoille jatkuvasti lisätyötä. Leikkillisesti voisi sanoa, että joka kerta kahvitauolta palatessaan täytyy tarkistaa, esim. mitkäs ne eläinsuojan lupakertoimet tänään ovat ja mikäs se turvetuotannon luvanvaraisuus juuri tänään on. Laintulkinnan tarve on räjähtänyt käsiin.

Ympäristönsuojelulain uudistuksen toisen vaiheen jälkeen, 1.5.2015, kuntien toimivaltaan kuuluneiden pienien eläinsuojien lupavelvollisuuden poisto oli merkittävä muutos, mutta on huomioitava, että ELY:ltä tuli tilalle lähes saman verran valvottavia kohteita ja kunnan toimivallassa olevien kohteiden eläinmäärät nousivat. Maa-aines- ja ympäristölupien osalta kuntien hallinnollinen taakkaa ei juurikaan keventynyt, koska yhteisluvasta tuli vain lisämuoto olemassa olevien lupien rinnalle.

Luonnoksen sivulla 9 luetellaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä. Kolmannessa ryhmässä mainitaan muut tehtävät, joita ovat ympäristönsuojeluun liittyvät tai tätä sivuavat tehtävät. Täysin mainitsematta jätetään luonnonsuojelulain mukaiset luonnonmuistomerkkipäätökset, jotka monissa kunnissa on osoitettu ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tämä on merkittävä työkokonaisuus, joka ehdottomasti ansaitsee tulla mainituksi selvityksessä.

Sivulla 17 mainittu tavoite saada kuntien omiin järjestelmiin tallennetut ympäristölupa- ja päästötiedot osaksi valtakunnallista ympäristönsuojelun tietojärjestelmää on erittäin tärkeä asia.

Luvanvaraisuuskynnystä ehdotetaan nostettavaksi ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 6 alakohdissa a ja b tarkoitetuilta orgaanisia liuottimia käyttäviltä toiminnoilta. Emme tue tätä lupakynnyksen nostoa, vaan säilyttäisimme luvanvaraisuustason entisellään. Esimerkiksi ajoneuvojen maalauksessa luparaja nousisi 10 tonnista 50 tonniin kulutettua liuotinta. Kyseessä on aika hulppea nousu. Lisäksi katsomme, että kyseisen kohdan a2 toinen ranskalainen viiva tulee muuttaa seuraavasti: ajoneuvojen maalaus sekä tuotantolaitoksessa että sen ulkopuolella. Ympäristönsuojelun kannalta ei ole merkitystä, onko maalaus alkuperäistä vai myöhempää, vaan olennaista on käytetyn liuottimen määrä. Tämä kummallinen viittaus alkuperäiseen maalaukseen tulee poistaa.

Emme tue myöskään puun kyllästämisen ja jatkuvatoimisen nauhapinnoituksen luvanvaraisuuskynnyksen alarajan nostoa nykyisestä yli 10 tonnista yli 25 tonniin vuodessa, varsinkin kun luvanvaraisuuskynnyksen alapuolelle jäävien toimintojen luvanvaraisuus aiotaan poistaa kokonaan.

Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohtaan a ehdotetaan lisättäväksi eläinmäärän perusteella luvanvaraiseksi eläinsuojaksi suoja, jossa tuotantoeläimenä on emolehmä, joita on vähintään 130. Emolehmä kannattaa lisätä kyseiseen a-alakohtaan, mutta luparajaksi tulee merkitä 60 (johon nykyinen laintulkinta johtaa) tai korkeintaan 100 (johon aiempi emolehmien rinnastus lihanautoihin johtaa). Eläinsuojien luparajaa ei tule taas uudelleen avata ja nostaa sitä samalla emolehmien kohdalla. Ei varsinkaan, kun mitään selvityksiä noston vaikutuksista ei ole.

Kohdassa 4.1.4 (kaksi ensimmäistä virkettä) todetaan, että ”kun siirrytään pois luvanvaraisuudesta, toiminta myös poistetaan valvontasuunnitelmasta”. Näin ei kuitenkaan tule lain mukaan tehdä. Rekisteröitävät toiminnot täytyy valvoa suunnitelmallisesti, kuten YSL 168 § 2 momentti toteaa. Kohteet eivät siis poistu valvontasuunnitelmasta. Katsomme, että niiden valvonnasta on voitava periä maksua, ja vastustammekin muutoksia, jotka johtaisivat siihen, että maksu ei voitaisikaan enää periä. Todennäköisesti näiden kohteiden käsittelyyn kuluu edelleen yhtä lailla aikaa kuin ennen. Nyt se vain painottuisi enemmän jälkivalvontaan. Samassa kohdassa kyllä ansiokkaasti käydään läpi jälkivalvonnan lisääntyneitä tarvetta ja työmäärää.

Sivulla 27 todetaan, että eräillä yleisestä lupavelvollisuudesta vapautettavaksi esitettävillä toiminnoilla saattaa olla paikallisia naapuruussuhdeoikeudellisia vaikutuksia, kuten melu- tai pölypäästöjä tai päästöjä vesiin. Edelleen jatketaan, että ”ei myöskään voida olettaa, että lupavelvollisuudesta vapautuvat toiminnot heikentäisivät vesienkäsittelyprosessejaan, sillä ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan vesien pilaantumisen riski aiheuttaa yhä edelleen lupavelvollisuuden.” On aika todennäköistä, että lupavelvollisuudesta vapauttaminen johtaa ainakin joidenkin toiminnanharjoittajien kohdalla vesienkäsittelyprosessien heikentämiseen. Viitatus lakipykälän merkitys taitaa ikävä kyllä olla vain retorinen. Emme tiedä tapauksia, joissa vesien pilaantumista olisi käytetty ainoana perusteena ympäristölupa. Ainakin asiaan liittyvissä hallintopakkohakemuksissa aluehallintovirasto ei ole tunnistanut vesien pilaantumista.

Viranomaisilla on puutteelliset mahdollisuudet puuttua jälkivalvonnalla pilaavaan ja lainvastaiseen toimintaan. Usein se saa jatkua vuosikausia, vaikka viranomaisen olisi pyrkinyt valvonnallisesti sitä rajoittamaan. Keskeyttämistä ei juurikaan käytetä. Vaikka rekisteröintimenettelyyn siirtyminen lisää usein toiminnanharjoittajan velvollisuuksia ja laitoksen teknisiä vaatimuksia ympäristölupa. Nähdessä, ympäristönsuojeluviranomaisilla ei ole juurikaan mahdollisuutta valvoa niitä ennakolta, joten rekisteröintiasetuksissa annetut tiukat tekniset vaatimukset jäävät toisinaan korulauseiksi. Todellisuus uusillakin laitoksilla voi olla jotain ihan muuta. Kukaan ei valvo, tekeekö toiminnanharjoittajat ihan oikeasti kaikki yksityiskohtaiset, rekisteröintiasetuksissa vaaditut omavalvonnat, seurannat ja -mittaukset esim. lämpölaitoksilla. Jos esim. lämpölaitoksen täyttöpäikältä puuttuu suoja-allas, on riski, että aika harva alkaa vaatia sitä jälkikäteen.

Parhaiten keventäminen toteutuisi säännösten ja lainvalmistelun yksinkertaistamisella siten, että pykälä ei muuteta jatkuvasti ja että tyhmempikin ymmärtää, mitä pykälässä tarkoitetaan. Sekavista siirtymäsäännöksistä olisi päästävä eroon. Rekisteröintimenettelyn soveltamisen (10 §) laajentamiseen liittyvissä uusissa asetuksissa tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota siirtymäsäännösten selkeyteen. Rekisteröinnin tekninen suorittaminen ja asetuksen sisällön noudattamisen erillisyydet aiheuttavat nykyisin soveltamisepäselvyyksiä.

Osin nyt ehdotettu keventäminen siivoaa laitoslistasta toimintoja, joita ei ole tähän mennessä ollut. Sehän saattaa olla järkevää, mutta ei kevennä muuta kuin laitosluetteloa.

Esitetty lisäys neuvonnasta (39 a §) on ristiriidassa säästöjen keventämistavoitteen kanssa. Vastaavanlaisia hallintolakia täydentäviä säännöksiä on kerrottu olevan lannoitevalmistelussa ja laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ympäristönsuojelulain lisäksi hakemusasioita mm. maastoliikennelain, vesihuoltolain ja vesilain mukaisesti. Ympäristönsuojelulain hakemusasioihin liittyen on jo kattavat sisältövaatimukset, kaikenlaisia ohjeita ja ohjeita. Esityksen logiikalla on siis odotettavissa, että kaikkiin muihinkin hakemusasioita sisältäviin lakeihin tulee tällainen hallintolakia täydentävä säännös. Mielekkäämpää olisi keskittyä edelleen substanssilaissa substanssiin ja jättää hyvän hallinnon toteutuksen yksilöinti hallintolakiin ja sen tulkintoihin. Tämän kaltaiseen päätelmään myös päädyttiin mm. yhden luokun -mallin taustaselvityksessä.

Esitettyä uutta neuvontasäännöstä on kovasti yritetty selittää hallinnon kuormitusta lisäämättömäksi, mutta hakijalle säännös näyttäytyy helposti tapana mahdollisesti välttyä itse perehtymästä, mitä kyseisen suunnitellun toiminnan lupahakemukseen tulee sisällyttää. Tämän neuvonnan maksuttomuutta erikseen korostetaan. Käytännössä kuitenkin vasta hakemuksen saavuttua ja tultua vireille, on mahdollista ottaa kantaa tarvittaviin selvityksiin tai niiden laajuuteen. Hyvää hallintoa on myös se, että asiakas voi luottaa saamaansa neuvontaan. Tällöin neuvojan on myös tiedettävä tarkasti millaiselle toiminnalle lupaa haetaan.

Kansalaisten ympäristöperusoikeuksia on heikennetty monella tavalla nykyisen hallituksen aikana. Ympäristöluparajojen nosto ja rekisteröintimenettelyyn siirtyminen hankaloittavat asukkaiden mahdollisuutta vaikuttaa omaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Vetoaminen kaavoituksen ohjaavaan vaikutukseen on epärelevantti, sillä kaavoittajalla on paljon muita intressejä kuin ympäristön pilaantumisen torjunta. Merkittävän yritystoimijan sijoittumistoiveet otetaan kovin helposti ainoaksi kaavoitusperusteeksi nykyisessä taloustilanteessa.

Lain siirtymäsäännökseen ehdotettu vuoden määräaika koskien mitä tahansa viranomaisen toimenpidettä liittyen lupavelvollisuuden muuttumiseen on haastava. Ympäristönsuojelulainsäädännön hurja muutostahti on kasannut kunnan säädösten, materiaalien ja prosessien päivittämistä kaiken muun normaalin toiminnan päälle. Unohtamatta, että alati muuttuvat säädökset vaativat osaltaan aikaa niihin perehtymiseen. Siirtymäsäännös on mahdollista muotoilla sellaiseksi, että lupavelvollisuuden muuttumisesta ei tarvitse tehdä viranomaiselle aktiivista kalenteriin sidottua toimintavelvoitetta, vaan asia tulee esille kun esimerkiksi ko. toimintaa koskeva joku muu toimenpide tai valvontasuunnitelman mukainen valvonta tulee ajankohtaiseksi.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:n puolesta,

Heli Jutila
puheenjohtaja

Kirsi Järvinen
sihteeri

Tiedoksi: Suomen Kuntaliitto

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry on perustettu 1981 ja toimii ympäristönsuojelussa eri hallinnonaloilla työskentelevien henkilöiden yhdyssiteenä järjestämällä kokous-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä kursseja. Yhdistyksen tavoitteena on edistää ympäristönsuojelualalla toimivien ammatillista osaamista sekä tehdä ympäristönsuojelualaa tunnetuksi. Tällä hetkellä yhdistyksessä on jäseniä noin 220.